

Juryrapport Jan Hanlo Essayprijs Klein

‘Waarover zal ik zingen’, vraagt Jan Hanlo zich in zijn gelijknamige gedicht af. Er volgen allerlei geheel niet poëtische dingen als regenjassen, blinkend aluminium, auto’s, tabak, afgewisseld met klassiek dichterlijke onderwerpen als het lover van geboomte, de zon en blauwe lucht, bloemen over water en dat wat droevig is. Elke strofe eindigt hij ironisch met: ‘of zal ik zingen over de liefde’? Alsof hij wil aangeven dat een echte dichter natuurlijk over de liefde dicht, dat de vraag eigenlijk niet eens gesteld hoeft te worden, maar dat niets zo sleets en zo moeilijk is als zingen van de liefde.

Het was dus nogal een lastig thema dat de essayisten van de Jan Hanlo Essayprijs Klein hadden meegekregen: ‘over de liefde’.

Na het lezen van de 70 essays die dit jaar werden ingezonden was de jury het hartgrondig met Jan Hanlo eens: over regenjassen, aluminium en auto’s is het waarschijnlijk eenvoudiger schrijven dan de liefde. Het merendeel van de ingezonden essays was met opvallend grote zorg geschreven, maar even opvallend was dat de unieke ervaring die de liefde toch is tot veel algemeenheden leidde. Alsof het nauwelijks kan, een eigen taal voor de liefde vinden. Een aantal essayisten ontsnapte aan de al snel clichématige algemeenheden over de liefde door specifiek over de poëzie van Hanlo te schrijven – dat leverde een paar goede essays op. Of door zich op de liefde voor dingen, vriendschap of rouw te richten. Veel essayisten probeerden specifiek te zijn door eigen liefdeservaringen als uitgangspunt te nemen. Het resultaat: nogal wat essays die de ikkerigheid niet ontstegen. Soms waren het ook eerder literaire verhalen die we te lezen kregen dan essays.

De liefde is een breed begrip: van verliefdheid tot seks, van ouderliefde tot liefdesverdriet – het kwam allemaal aan de orde. Opmerkelijk vaak kwam de film *Her* van Spike Jonze terug in de essays. Een heel aantal inzenders probeerde toch een min of meer actueel essay over de liefde te schrijven, waarin de vraag werd opgeworpen wat de nieuwe technologieën - van onze smartphones, het sms’en en app’en tot datingsites als tinder - met ons verlangen naar de geliefde, naar liefde doen.

De jury vond de volgende vier essays eruit springen. Ze zijn alle vier stilistisch sterk en origineel:

Benjamin DeMesel schreef met ‘**Marc groet ’s ochtends de smartphone**’ een speels essay met een verrassende vorm: consequent spreekt een ‘wij schrijvers’ de lezer toe. Net als Jan Hanlo neemt DeMesel ironisch afstand van die geijkte romantische liefde en vraagt hij zich af of we niet evengoed van dingen kunnen houden, en dan vooral van de nieuwe dingen waarover ‘wij schrijvers’ zo weinig zingen. De slimme telefoon, de tablet, de computer, die net als wij kunnen rekenen en denken. ‘Ze ontwaken ’s morgens naast ons, brengen belangrijke berichten en onderhouden ons met roddels.’

Miriam Rasch heeft het in ‘**Een kleine biologische banaan: fonofilia in 12 scenes**’ ook over liefde en technologie, in het bijzonder over de invloed van de telefoon - de ouderwetse en de slimme van tegenwoordig - op verliefdheid en verlangen. Het is een oorspronkelijk en sterk betoog, waarin Rasch het verschil tussen echt en virtueel ontmaskert.

Coco Schrijber eindigt haar essay **‘Gods bandrecorder loopt altijd’** met de expliciete oproep: ‘Nomineer mij.’ Gewoonlijk zijn jury’s ongevoelig voor zo’n pertinente vraag, maar Schrijber schreef zo’n bijzonder, lyrisch stuk, met de ene na de andere prachtige zin, dat wij ons snel gewonnen gaven. De slotzin is bovendien functioneel: in haar essay reflecteert Schrijber ook op het eigen schrijven; het gaat niet alleen over vriendschap, maar is ook zelf een ontroerende daad van vriendschap.

Jeroen Hopster schrijft in **‘Attenborough en de aantrekkingskracht van de liefde’** over de spanning tussen de romantische en biologische liefde. Het essay springt soepel heen en weer tussen goed gekozen persoonlijke anekdotes en lichtvoetig geschreven scènes uit het dierenrijk. Het leest echt als een zoektocht: is de romantische liefde meer dan biologisch paargedrag? En welke illusies spelen er niet allemaal een rol als het om de liefde gaat?

Alle vier de genomineerde essays zijn verleidelijk en sterk, maar de jury koos als winnaar het meest overtuigende betoog, het essay dat ambieerde iets te zeggen over liefde in deze technologische tijden, zonder daarbij modieus te zijn. De Jan Hanlo Essayprijs Klein gaat naar **Miriam Rasch**.

Dick Pels, Ieme van der Poel, Niña Weijers en Xandra Schutte (voorzitter)